

Maritimt besök

En romantisk dystöpi



RONNY LINGSTAM

NÄR VATTNET STIGIT så högt att det trängde in och dränkte dieselgeneratoren nere i berggrunden, började han känna sig illa till mods. Strömmen bröts och fyren slocknade. Tornets långa spiraltrappa lystes bara upp av dagsljuset genom de glest placerade fönstergluggarna. Han hade varit nere otaliga gånger sista veckan för att kontrollera nivån - nu kunde han sluta med det. Vattnet steg och det fanns ingenting att göra åt det. Däremot skyndade han sig att rädda så mycket som möjligt ur förrådet där nere. Han hade sin bostad ovanför, i bottenvåningen. Ett litet rum med säng, karmstol och bord vid ett sparsamt fönster, kökshörna med en elspis som nu var obrukbar. Matlagningen kunde han klara med det gamla primusköket, men tanken på att snart bli blöt om fötterna roade honom inte. Därför flyttade han upp i fyrens lamphus. Mödosamt bar han kartong efter kartong uppför den smala, vindlande, långa trappan, allt av de återstående förnödenheterna. Reserven av mat och färskvatten var väl tilltagen och han skulle varken behöva svälta eller törsta medan han väntade på att bli hämtad.

Lamphuset var faktiskt trivsamt och han sov bra om nätterna. Nu när fyren slocknat var det cylindriska glasrummet i tornets topp inte så dumt att bo i. Sommaren var ju ovanligt mild. Delar av fyrens roterande lins-system hade han monterat ner och kastat i havet. Därigenom skapade han ett gott utrymme för en hängmatta – en present som han aldrig haft nytta eller glädje av på den trädlösa klippan. Utan fyren att passa och sköta hade han fått gott om tid. Till sin förnöjelse hade han en låda Beaujolais av god kvalité, två liter ljusgul rom, tobak och en trave böcker som han läste om. Och om igen. I hängmattan låg han bekvämt. Mot fastlandet i sydost hade de sista kullarna försvunnit. Horisonten låg nu som ett obrutet gråvitt, skimrande band, trehundrasextio grader runt omkring honom. Sedan det slutade blåsa för flera månader sen hade havet planat ut till ett stilla, blankt golv. Det gav honom en konstig känsla att se denna enorma yta som helt saknade referenspunkter. Vattnet steg inte så fort att han kunde se det, men dag för dag, ibland timme för timme, kunde han ändå följa höjningen med hjälp av märken han ritat på fyrens innerväggar. Havsytan steg, ytterdörren och trappan utanför försvann under vatten och han insåg att det skulle bli omöjligt att ta sig ut den vägen. Han skulle bli tvungen att fira sig ner från räcket när båten kom. Om den kom.

Han brydde sig inte om att försöka räkna ut den återstående tiden innan havet uppslukat hela tornet - det skulle bara göra honom mer bekymrad och rastlös. I stället försökte han koppla av med att läsa i det klara dagsljuset i tornets topp.

I bland lade han boken ifrån sig, sträckte på sig och vandrade varvet runt ute på den cirkelformade balustraden utanför fyrens glashus. Med kikaren svepte han horisonten runt - men han såg aldrig något som bröt den monotona linjen. När solen seglade mot kväll brukade han ta ett glas vin, tända stormlyktan och läsa vidare tills han somnade i hängmattan. Ofta drömde han, men drömmarna fördunstade innan solen väckte honom. Förr vaknade han av måsarnas skrin, men sedan ett par veckor var de försvunna. Han hade till en del vant sig vid den tryckande tystnaden – utan måsarna, utan vindsus och vågorbrus, men alltemellanåt blev han tvungen att skapa ljud själv för att känna sig väl till mods. Han hasade med skosulorna mot cementgolvet, slamrade extra med kastrullen när han lagade maten. Visslade ibland. Talade med sig själv. Det fanns en radio men den låg kvar nere i bostaden.

Tid löpte, dagar gick och veckor. En efter en hade fyrens små fönstergluggar försvunnit under vattenytan och nivån var på väg att nå den sista. Han ängslades för att något skulle vara fel med hans hämtning. Hade hans anmälan missats, var han glömd eller fanns det överhuvudtaget ingen kvar därborta på Verket? Varje dag avkontrollerade han horisonten med kikaren men var dag visade den bara samma ingenting.

En dag fick han besök. Helt oförmärkt hade hon kommit, i en liten grönmålad båt som hon förtöjt vid utanför lamphuset. Hon var ganska liten och spenslig med långt mörkt



hår och underligt blek hy. Hon var klädd i en vadlång röd sammetsklänning, med liv och korta ärmar. På fötterna ett par svarta skor med spännen och halvhöga klackar. I en tunn rem om handloven bar hon en handväska och i den andra en mycket liten resväska. Hon presenterade sig men han uppfattade inte namnet. Kanske sa hon inte ens sitt namn utan något annat? Han var förundrad över hennes skönhet och elegans. Med ens kom han att tänka på hur han själv såg ut. Den blå overallen, solblekt och sliten, kvitterade han ut för många år sedan och skjorta och underkläder slutade han använda när värmen kom. Sitt eget ansikte visste han inte mer om än att han hade ett strävt och toviggt skägg. Nog brukade han både bada och tvätta sig men framför sin gäst kände han sig solkig och osnygg.

Han blev glad över sällskapet. Kvinnan gick leende och lätt pratsamt runt fyrens svalgång tills hon kom till glascylinderns öppna dörr. Här steg hon in. Hon ställde många frågor om detaljer i lamphuset, om fyrens forna ljusstyrka, räckvidd och effekt. Hela tiden var han glad att få berätta eftersom det var frågor han kunde svaren på. Det gladde honom också att hon tackade ja till den enkla lunch han erbjöd. Han hade ju bara konservproviant och torrskaffning att bjuda gästen på, men pilsner, och en låda gott rött vin. Pilsnerbacken hade han hängande i ett rep ner i det svalare vattnet inne i fyren. Primusköket pumpades upp och tändes. Lunchen, rödkål och tärnad burkskinka uppfräst i stekpannan lagade han snabbt och vant. Någon bekväm sittplats fanns inte utan de slog sig ner på rotorbordet till den avlägsnade lampmekanismen med stekpannan mellan sig. Han bjöd henne att välja gaffeln eller skeden att äta med och hon valde gaffeln.

Under måltiden talade hon om ingenting av det han mest gått och undrat över. Hur såg det ut där borta? Var evakueringen inställd? Hur många fanns kvar? Nej den vackra kvinnan talade om helt andra saker. Han tänkte att han kunde fråga henne senare - frågorna kändes inte ens angelägna längre. De åt båda med god aptit, och skrapade stekpannan ren. Han skämdes lite över den primitiva trakteringen men hon tackade och sa att det smakade bra. Han tände sin pipa, som han brukade efter att ha ätit. Hon en cigarrett. Där hon satt kunde hon ha varit en målning.

I omgivningen av milda, bleka färger i blått, vitt och grått, avvek hon i bjärt rött, vitt och svart. Huden i ansiktet halsen och på händerna var blek som alabaster, lite transparent nästan. Den röda munnen var som en rosknopp.



De tog en lång promenad tillsammans - många varv runt balustraden, samtalade och diskuterade; sjöfart, politik och filosofiska ämnen. Hon höll honom om armen och han fann sig väl i kavaljersrollen. Solen sjönk i kvällsdiset och det blev dags att ordna en liten supé. Han funderade över vad skafferiet rymde och tänkte ut en, under rådande omständigheter, någorlunda presentabel meny. Olja i stekpannan, på upphettning, under tiden han öppnade en burk med krabbkött och en med musslor. Oliver, ärtor, lite lök, lite vitlök. Allt lät han fräsa i oljan en stund medan han rörde om. Han hade en lime kvar, skrumpen och torr men då han klöv den var den fortfarande saftig och frisk inuti och han pressade den över skal-

djursblandningen. Sedan tillsatte han soja, ett par stänk tabasco och lät det hela puttra i lite pilsner medan han ordnade med desserten – ingefärspäron med egen romsirap. Hans gäst hade gått ut till andra sidan av glas-huset, där hon skymdes av de uppstaplade kartongerna innanför fönstren. När han dukat upp på rotorbordet med de omdiskade besticken, stekpannan, ett glas och en mugg på ett stycke segelduk, korkade han upp en flaska av rödvinet och luktade på korken. Det var ett bra vin. Solen stod lågt väst och sken med rödare strålar genom fyrglasen.

Just som han kände sig färdig med maten och dukningen trädde kvinnan fram. Omklädd. I vit, fotsid, skimrande klänning med smala axelband och djupt ringad rygg. Framtill löpte en rad med pärlemorknappar uppi-från och ner. Kjoldelen var klockad med generös vidd. Han hade aldrig sett ett sådant tyg. Det gnistrade, skimrade och lyste som från tusentals små invävdade diamanter. Det måste vara oerhört dyrt. De svarta skorna var utbytta till ett par vita sandaletter med höga klackar. Tånaglarna var lackade i rött - något han heller aldrig sett förut - men han tyckte det var fint. Han kom av sig. En lång stund stod han bara och beundrade henne innan det föll honom in att bjuda till bords.

Anrättningen togs väl emot och vinet smakade utmärkt. Gästen var hänförande vacker och kvickt skämtsam, han själv på mycket gott humör. Kvällen blev glad och uppsluppen. De talade om allt; matlagning, resor och länder, om pensionssystemet. Allt verkade hon väl insatt i. Efter kaffet, när det skymde, tände han stormlyktan och bjöd på romgrogg. En burk med torkade äppelklyftor kom fram, vaniljkex och en sparad ask belgiska chokladpraliner likaså. Både han och hans gäst åt, drack och rökte medan kvällen utanför glashuset mörknade allt mer. Två knappar i hennes klänningsliv hade råkat gå upp och när hon rörde sig glipade de båda styckena en aning. Efter att ha upptäckt det, försökte han låta bli att titta, för att inte genera henne. Eller sig själv. Hon reste sig plötsligt, gick och hämtade den lilla resväskan hon haft med sig och lyfte upp den på rotorbordet. Den hade blivit våt av att stå på svalgångens cement, som nu börjat täckas av vattnet. När hon öppnade den såg han att det inte var en väska, utan en resegramofon av den gamla, fjäderdrivna sorten. Den hade en vev som hon fällde ut och med snabba handrörelser spände hon fjäderverket. Ur ett fack i locket tog hon fram en 78-varvs bakelitskiva, lade den på tallriken och fällde ner tonhuvudet. Efter ett kort, raspande strömmade knastrig musik ur den dolda tratten. Han kände genast igen melodin. Rysk, folklig, banal kanske, men han tyckte om den. Det var en vals - en melankolisk vals som alltid fått honom att längta - utan att riktigt veta vart eller till vad. Kvinnan stod som en glittrande ängel framför honom, Nå? Hon log och han förstod genast att hon väntade på att bjudas upp.



skivans oändlighetsspår, vevades grammfonen upp och skivan spelades på nytt. Tätt tryckta intill varandra, kunde han tydligt känna hennes hjärtslag, i takt som vore det hans egen. Lycklig och lite yr, talade han om för henne hur glad han var att hon kommit till honom. Hon log och såg honom i ögonen en lång stund. Sedan kysste hon honom. Utanför fyr-tornets stålräcke, upplyst av den svagt väsande stormlyktan, var rymden evighetssvart och ljumt fuktig. Än en gång ljöd valsen ut i den stilla, gränslösa natten, sedan fick nålen fortsätta sitt tomma raspande tills fjä-derverket gav upp och stannade. Hängmattan rymde dem båda, och när dess gungande slutligen stannat och båda sov, smög havet upp mot lyk-tans heta glas, spräckte det och släckte lågan.

Så dansade de i skenet från lyktan på rotorbordet. Fyrvakten i slitet blåstall och ett väsen i gnistrande vit, svepande klänning som speglade sig i det svarta vattnet. Det fria utrymmet för valsen var så litet att de tvingades tätt ihop och att hålla inne svängarna. Att skorna blev våta av vattnet märkte han inte. Hans gäst var lätt att föra, hon följde hans steg som om de övat tillsammans. Från hennes barm steg en doft av parfym och med tårade ögon insåg han hur länge han bott till havs, fjärran från konvaljers, rosors och kvin-nors doft. Hon såg på honom, med ett lite undrande men ömt leende. Hon kände valsens ord och sjöng, mjukt mot hans öra. När musiken tystnade och nålen raspade in på